

Til det Kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement
Postboks 8036 Dep.
NO-0030 Oslo

postmottak@bld.dep.no

Oslo, 19. september 2014
Vår referanse: 1163-2014/ TLH/tbp

Høringsuttalelse til Endring i forvaltningsloven, innføring av et forbud mot bruk av barn som tolk

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes tilbakemelding på

- Om hovedregelen og unntakene er hensiktsmessig avgrenset, herunder aldersgrensen på 18 år
- I hvilken grad bestemmelsen vil være anvendelig i deres konkrete arbeidssituasjon, og konkrete eksempler i deres hverdag hvor dere mener at bestemmelsen vil komme til anvendelse
- Økonomiske og administrative konsekvenser av å innføre et forbud mot bruk av barn som tolk.

Psykologforeningen har konsentrert seg om å gi kommentarer til de to første punktene

Kommentarer til Om hovedregelen og unntakene er hensiktsmessig avgrenset, herunder aldersgrensen på 18 år

Vår erfaring er at finnes mange kulturer hvor en bestemt aldersgrense for når et barn kan ansees som voksen, ikke er tydelig definert. Det å bli ansett som voksen, er i stor grad avhengig av omstendigheter i barnets liv og familiens sammensetning. Dette kan medføre at brukere som opplever at en instans ikke lar dem bruke en person under 18 som tolk, finner dette vanskelig å forstå fordi de kan anse vedkommende moden/voksen nok til å bli brukt som tolk.

Brukere som blir innbefattet av forbudet, for eksempel foreldre, som ikke snakker norsk, kan komme til å ha vansker med å forstå forbudet pga av sin kulturelle bakgrunn. Det betyr imidlertid ikke at vi ikke er enige i at lovbestemmelsens grense må være i overenstemmelse med andre juridiske forhold i Norge. I Norge er en person voksen når den er 18, noe som man kan med god grunn også legge til grunn her.

Vi vil imidlertid understreke til at det er viktig å være forberedt på kulturbetingede reaksjoner når man iverksetter og formidler forbudet til brukergruppen den gjelder for. Hva gjelder unntakene fra hovedregelen, anser vi 7.1.2. Unntak når nødvendig for å unngå tap av liv eller annen alvorlig helseskade, som uproblematisk og innlysende avgrenset. Hva gjelder 7.1.3 Unntak i andre tilfeller, har vi klare innvendinger. Det er beskrevet i høringsnotatet hva man anser som "enkle beskjeder", og det er forståelig hvorfor man vil opprettholde muligheten til å bruke barnet som tolk i enkle beskjeder for eksempel fra skole til foreldre.

Det er tydeliggjort at det nesten ikke finnes "enkle" beskjeder i barnevernet og at barn i all hovedregel ikke kan benyttes som tolker der. Vi vil mene at dette også i stor grad gjelder i helsevesenet. Etter vår oppfatning kan, for eksempel, beskjeder om neste time, dosering av et medikament eller enkle forholdsregler for å bli frisk av en sykdom lett forstås som "enkle og praktiske" fra norsk helsepersonells side. Dette er imidlertid beskjeder som kan pålegge barnet et stort ansvar for helsen til et familiemedlem. Vi foreslår derfor at helsevesenet i all hovedsak behandles som barnevernet – og omtales med egne eksempler.

En annet aspekt, som vi finner problematisk er at personen, som vil bruke 7.1.3 Unntak i andre tilfeller, selv skal vurdere barnets modenhet for å avgjøre forsvarligheten for unntaket. Vi vil da vise til at det er lett å overvurdere barns modenhet når de gis ansvar, og at den som snakker samme språk som en selv, gjerne blir overvurdert i forhold til evne til forståelse.

Kommentarer til I hvilken grad bestemmelsen vil være anvendelig i deres konkrete arbeidssituasjon, og konkrete eksempler i deres hverdag hvor dere mener at bestemmelsen vil komme til anvendelse

Mange psykologer i helsevesenet møter problemet med brukere som ikke snakker norsk i tilstrekkelig grad for god kommunikasjon. Forbudet kan følgelig komme til anvendelse, når en psykolog for eksempel behandler en forelder for en psykisk lidelse. I selve behandlingen kan vi vanskelig forestille oss at noen kunne komme på å bruke barn som tolk, men, for eksempel, i en samtale med pårørende kan dette kunne bli tema.

Det er tenkelig at familien, både brukeren og pårørende gjerne vil bruke et barn av familien, siden de ofte ikke stoler på tolkene. Dette kan de, etter vår erfaring, ha rimelig grunn for. Tolketjenestene som de store sykehusene (for eksempel AHUS, OUS) benytter seg av, er av vekslende kvalitet og ivaretagelse av tolkerollen og taushetsplikt er ofte ikke sikkert ivaretatt.

Det å håndheve forbudet – altså ikke tillate at barnet bli brukt – og samtidig klare å ivareta alliansen og tilliten mellom familien og psykologen, kan bli en stor utfordring. Vi foreslår at i de instansene der dette kan bli relevant, blir arbeidet for å bevisstgjøre helsepersonellet om hvorfor brukere kan ville sette seg i mot forbudet. Det er viktig å i ivareta prinsippet at barn skal ikke brukes som tolk. Dette må imidlertid formidles på en kultursensitiv måte som også tar innover seg at tolkekvaliteten i mange sektorer er av veldig varierende karakter.

Et annet område hvor forbudet kan komme til anvendelse, er i omsorgstiltak for enslige mindreårige asylsøkere eller (transitt) mottak som ligger henholdsvis under UDI og Bufetat. Også her kan det fra brukernes side tenkes at man heller vil foretrekke å bruke noen fra egen familie.

Flyktninger har ofte opplevd mange ting som gjør at de i all hovedsak ikke stoler på fremmede. Det er da særlig viktig å bruke godt kvalifiserte tolker og formidle tydelig hvorfor man ikke vil bruke et familiemedlem som tolk.

I omsorgstiltakene/mottakene blir barn ofte brukt som "språkassistenter" og det er, så vidt vi er kjent med, ikke utarbeidet retningslinjer for dette. Enslige mindreårige asylsøkere er en særlig sårbar innvandrerguppe, som har særlige utfordringer i å forstå og kunne bruke (barneverns)tjenester og andre tjenester og vedtak fra UDI/UNE. Det er tenkelig at barn her ofte blir brukt som tolker/språkassistenter for formidling av "enkle" beskjeder (kfr.7.1.3). Etter vår oppfatning har barn i ankomstfasen ofte dårlige forutsetninger for å overskue forhold i sin helhet og "enkle" ting kan derfor forstås og oversettes feilaktig. Det er igjen vesentlig med presiseringer for unntakene her.

Vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Tor Levin Hofgaard', written over a horizontal line.

Tor Levin Hofgaard
President